

Biblioteka
ODRAZ SAVREMENOG

Urednica izdanja
Tea Jovanović

Naslov originala
Victoria Hislop
“The Sunrise”

Copyright © 2014 Victoria Hislop
Translation copyright © 2015 Čarobna knjiga
Copyright © 2016 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

Dizajn korica:
STARDUST LAB
www.stardust.rs

ISBN 978-86-7702-447-5

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, prešampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2016.

Viktorija Hislop

HOTEL SANRAJZ

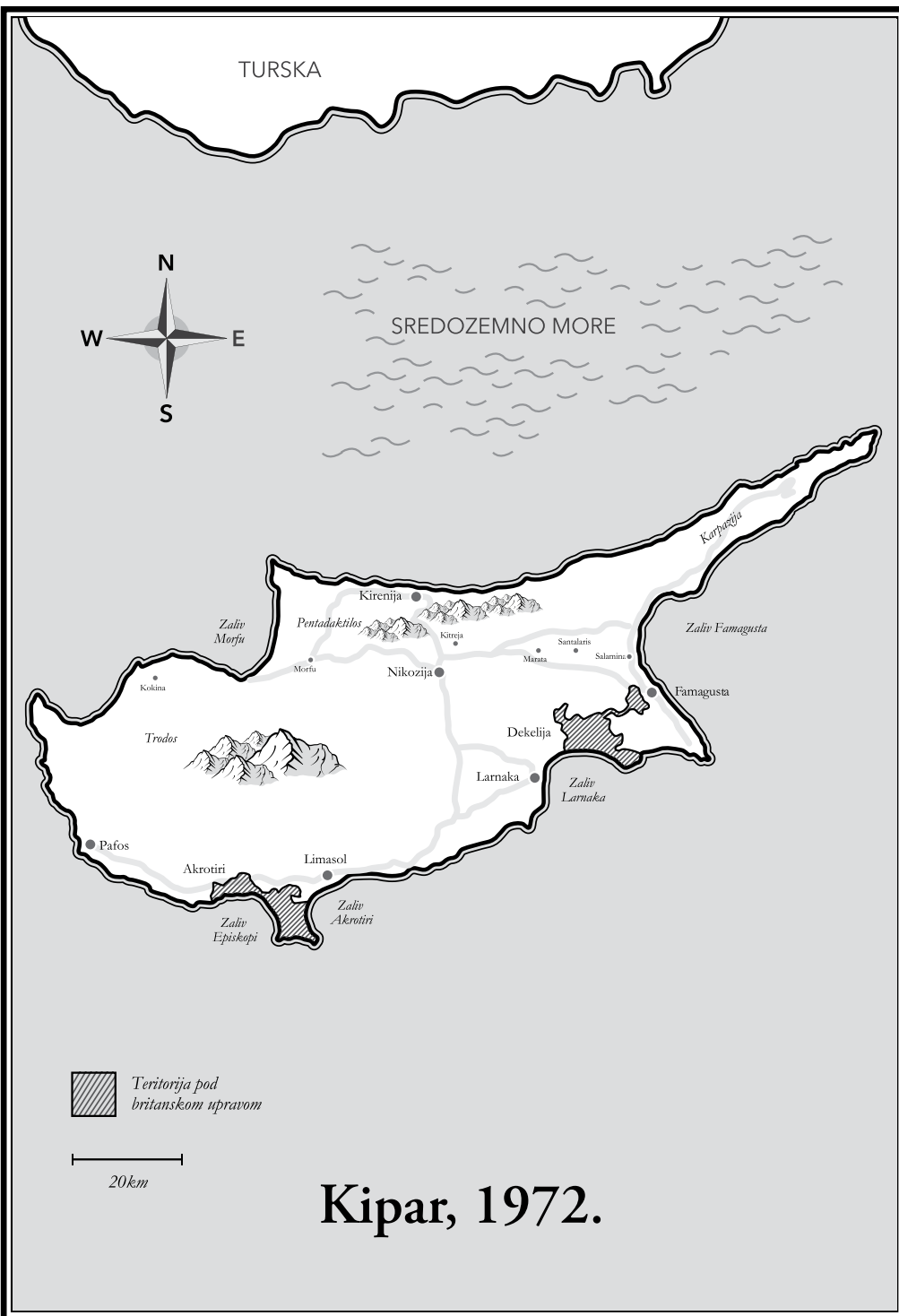
Prevod sa engleskog
Sanja Bošnjak

Za Emili
λαμπερή όσο κι ένα διαμάντι

Na pronicljivosti, nadahnuću, ljubavi, prijateljstvu i
gostoljubivosti veoma sam zahvalna:

Eftimiji Alfas
Antonisu Antonijuu
Majklu Kolokasidesu
Teodorosu Frangosu
Aleksisu Galanosu
Mariji Hadživasili
Meri Hamson
Janu Hislopu
Vilijamu Hislopu
Agati Kalisperas
Kostasu Kleantosu
Jiangosu Kleopasu
Stavrosu Lambrakisu
Dejvidu Mileru
Kristi Ndzijani
Kostasu Papadopulosu
Nikolasu Papageorgijuu
Aleksandrosu Papalambosu
Flori Ris
Huseinu Silmanu
Vasu Sotirijuu
Tomasu Vogjjadzisu
Čigdemu Vortingtonu

Pre nego što ova priča počne...

- 1878.** Britanska vlada pregovara o savezu s Turskom i preuzima upravu Kiprom, a ostrvo ostaje deo Otomanskog carstva.
- 1914.** Britanija pripaja Kipar kad Otomansko carstvo staje na stranu Nemačke u Prvom svetskom ratu.
- 1925.** Kipar postaje britanska kolonija.
- 1955.** EOKA (Nacionalna organizacija kiparskih boraca), pod Džordžom Grivasom, počinje nasilnu kampanju protiv Britanaca. Cilj im je *enosis* (ujedinjenje s Grčkom).
- 1959.** Britanija, Grčka, Turska i grčke i turske zajednice na Kipru postižu dogovor o rešenju kiparskog pitanja – Londonski sporazum. Arhiepiskop Makarios je izabran za predsednika.
- 1960.** Kipar postaje nezavisna republika, ali Garantni sporazum daje Britaniji, Grčkoj i Turskoj pravo da intervenišu. Britanija zadržava dve vojne baze.
- 1963.** Predsednik Makarios iznosi trinaest predloga za amandmane kiparskom ustavu i izbijaju sukobi između grčkih i turskih zajednica. Nikozija se deli i granicom patroliraju britanske trupe. Turski Kiprani se povlače iz udela u vlasti.
- 1964.** Između Grka i Turaka i dalje izbijaju nasilni incidenti. Ujedinjene nacije šalju mirovne snage. Turski Kiprani se povlače u enklave.
- 1967.** Nasilni incidenti između dveju zajednica i dalje se odvijaju. U Atini je izveden vojni puč i raste napetost između predsednika Makariosa i grčkog režima.
- 1971.** Džordž Grivas se tajno vraća iz Grčke i formira EOKU B, ponovo sa ciljem da ostvari *enosis*.

Famagusta je nekada bila napredan grad od četrdeset hiljada stanovnika. Godine 1974, kad je Kipar napala Turska, čitavo stanovništvo je pobjeglo. Četrdeset godina kasnije, Varoša, kako sad zovu nov grad, i dalje je prazna, zapečaćena iza bodljikave žice koju je postavila turska vojska. To je grad duhova.

1.

Famagusta, 15. 8. 1972.

Famagusta je bila zlatna. Plaža, tela kupaća i životi njenih stanovnika sijali su od toplote i sreće.

Sitan, svetao pesak i tirkizno more zajedno su činili najlepší zaliv na Mediteranu, i svi koji su tragali za zadovoljstvom dolazili su sa svih strana sveta da upijaju njegovu toplotu i uživaju u čulnoj lepoti mirne vode koja ih je nežno zapljuskivala. Tu je bio komadić raja.

Stari utvrđeni grad sa snažnim srednjovekovnim zidinama izdizao se severno od odmarališta, a turisti su ga organizovano obilazili da saznaju nešto o njegovom poreklu i da se dive zasvođenim tavanicama, složenim rezbarijama i potpornim stubovima veličanstvene građevine, nekadašnje Crkve Svetog Nikole, a sada džamije. Videli bi ostatke njegove istorije iz četrnaestog veka, čuli priče o krstašima, bogatim luzinjanskim kraljevima i dolasku Turaka. Sve su te pojedinosti, koje bi im na vrelini popodnevnog sunca ispričao dobronamerni vodič, brzo zaboravljali pošto se vrata u hotele, zaronu u bazene i osete kako se znoj i prašina istorije spiraju.

Ljudi su zapravo cenili razvoj i napredak dvadesetog veka i, posle izleta u istoriju, zadovoljno su se vraćali savremenim udobnostima ravnih zidova i karakterističnim ogromnim prozorima sa veličanstvenim pogledom.

Prorezi za strele na starim gradskim zidinama bili su dovoljni da se vidi neprijatelj, ali gotovo uopšte nisu propuštali svetlost, i, dok je plan srednjovekovnog utvrđenja bio smišljen da odbije napadače, novi grad je težio da privuče ljude. Arhitektura mu se otvarala prema spolja i u visine, ka blistavom plavetnilu neba i mora, a ne ka unutra; sedamdesetih godina, Famagusta je bila privlačna, svetla i osmišljena tako da privuče posetioce. Slika osvajača od kojih se trebalo odbraniti kao da je bila iz nekog drugog doba.

Bilo je to jedno od najlepših svetskih letovališta, sagrađeno radi zadovoljstva, i malo šta u samoj zamisli nije pružalo udobnost koja bi turistima pala na um. Visoke zgrade koje su se nizale uz obalu uglavnom su bili hoteli s lepim kafeima i skupim prodavnicama u prizemlju. Bile su moderne, prefinjene i podsećale su na Monako i Kan, a postojale su radi opuštanja i uživanja, za nov međunarodni džet-set, spreman da se prepusti ostrvskim čarima. Preko dana, turistima su more i pesak bili više nego dovoljni. Kad sunce zađe, imali su na stotine mesta za večeru, piće i zabavu.

Osim što je bila privlačna turistima, Famagusta je imala i najjuvčeniju i najvažniju luku na Kipru. Ljudi na dalekim mestima uživali su u ostrvskim ukusima zahvaljujući sanducima citrusnog voća koji su svake godine odvoženi brodovima.

Od maja do septembra, dani su uglavnom bili isti, s nekoliko dramatičnih skokova u temperaturi, kad je sunce gotovo divljački pržilo. Nebo je bilo postojano vedro, dani dugi, vrućina suva, a more hladno ali uvek prijatno. Na dugom potezu finog peska, preplanuli turisti su, ispruženi na ležaljka, pijuckali ledeno piće ispod šarenih suncobrana, a oni aktivniji su se igrali u plicaku ili razmetali na skijama, vešto vozeći slalom preko sopstvenih tragova.

Famagusta je cvetala. Stanovnici, radnici i turisti jednako su uživali u gotovo neizmernom zadovoljstvu.

Duž cele obale nizao se niz ultramodernih hotela, uglavnom s desetak i više spratova. Prema južnom kraju plaže pružao se nov hotel. S petnaest spratova, bio je viši od ostalih, dvaput širi i sazidan toliko nedavno da još nije imao ni znak sa imenom.

S plaže se doimao minimalističkim poput ostalih i stapao se s redom hotela koji su se pružali duž zaliva. Pristup s puta, međutim, bio je veličanstven, sa ogromnom kapijom i visokom ogradom.

Tog vrelog letnjeg dana, hotel je bio pun ljudi. Nisu bili u opuštenoj letnjoj odeći, već u kombinezonima i radničkim pantalonama. To su bili radnici, tehničari i zanatlije, koji su završavali pažljivo osmišljen plan. Iako je spoljašnjost hotela naizgled zadovoljavala uobičajen obrazac, unutrašnjost se veoma razlikovala od konkurencije.

Vlasnici su težili utisku „veličanstvenosti“ i smatrali su da je recepcija među najvažnijim mestima u hotelu. Trebalo je da se gosti zaljube na prvi pogled; ako ne bi ostavila trenutni utisak, bila bi promašaj. Ne bi dobili drugu priliku.

Prvo što je trebalo da zadivi bila je veličina. Muškarca je trebalo da podseti na fudbalski teren. Žena bi pomislila na divno jezero. I jedno i drugo primetili bi nemoguće blistav mermerni pod i stekli utisak hodanja po vodi.

Osoba s takvom vizijom bio je Savas Papakosta. Imao je trideset tri godine iako je, s nekoliko sedih pramenova u kovrdžavoj crnoj kosi, izgledao starije. Bio je sveže obrijan i nabijen, a danas, kao i svakog dana, nosio je sivo odelo (najbolji mogući klima-uređaj je sve rashlađivao) i prljavobelu košulju.

S jednim izuzetkom, svi zaposleni na recepciji bili su muškarci. Jedina žena, crnokosa, besprekorno odevena u bež haljinu, bila je Papakostina žena. Danas je bila tu da nadgleda kačenje draperija u predvorju i balskoj dvorani, ali prethodnih meseci se bavila

izborom tkanina i presvlaka za nameštaj za petsto soba. Afrodita je volela tu ulogu i bila je vrlo nadarena za to. Osmišljavanje izgleda svake sobe, s varijacijama u stilu za svaki sprat, ličilo je na biranje odeće i pronalaženje odgovarajućih modnih dodataka.

Ukus Afrodite Papakoste doprineće tome da završen hotel bude divan, ali bez nje nikad ne bi bio ni sagrađen. Investitor je bio njen otac. Trifonas Markides je posedovao brojne stambene zgrade u Famagusti, a i kompaniju za pomorski transport koja se bavila ogromnim količinama voća i drugim vrstama izvoza iz luke.

Savasa Papakostu je prvi put sreo na sastanku lokalnog trgovačkog i zanatskog udruženja. Markides je prepoznao njegovu glad i setio se svoje mladosti. Trebalo mu je vremena da ubedi svoju ženu da čovek koji drži mali hotel na manje lepom delu plaže ima sjajnu budućnost.

„Sad ima dvadeset jednu“, rekao je. „Trebalo da počnemo da razmišljamo o njenom braku.“

Artemida je smatrala da je Savas na društvenoj lestvici niže od njene prelepe, obrazovane kćeri, pomalo čak neotesan. Ne samo zbog toga što su mu roditelji bili zemljoradnici već i stoga što su imali malo zemlje. Međutim, Trifonas je mogućeg zeta posmatrao kao finansijsko ulaganje. Nekoliko puta su razgovarali o njegovim planovima da sagradi drugi hotel.

„*Agapi mou*¹, ambicije su mu ogromne“, uveravao je Trifonas Artemidu. „To je važno. Vidim da će daleko dogurati. Ima žara u očima. Mogu da razgovaram o poslu s njim. Kao muškarac s muškarcem.“

Kad je Trifonas Markides prvi put pozvao Savasa Papakostu na večeru u Nikoziji, Afrodita je znala čemu joj se otac nada. Nije bilo *coup de foudre*², ali nije izlazila s mnogo mladića i nije zapravo

¹ *Agapi mou* (grč.) – ljubavi moja. (Prim. prev.)

² Doslovno „udar munje“, ali izraz se upotrebljava za ljubav na prvi pogled (fr.). (Prim. prev.)

znala šta treba da oseća. Ono što niko od njih nije izgovorio, mada bi Savas možda to i sam primetio da je proučio fotografiju koja je zauzimala počasno mesto na zidu, bilo je da veoma nalikuje pokojnom sinu Markidesovih, Afroditinom jedinom bratu. Savas je bio mišićav, baš kao nekada Dimitris, s talasastom kosom i širokim ustima. Bili su čak isto godište.

Dimitris Markides je imao dvadeset pet kad je ubijen u sukobu grčkih i turskih Kiprana u Nikoziji početkom 1964. Preminuo je oko kilometar od svog doma, a njegova majka je verovala da je bio samo posmatrač, slučajno uhvaćen u unakrsnoj vatri.

Dimitrisova smrt je, zbog njegove „nedužnosti“, bila još tragičnija za Artemidu Markides, ali i otac i sestra su znali da posredi nije bila samo zla sudbina. Afrodita i Dimitris nisu imali tajni. Pokrivala ga je kad se iskradao iz kuće, lagala da ga zaštiti, jednom je čak sakrila i pištolj u svojoj sobi jer je znala da tu niko neće ući da ga traži.

Deca Markidesovih uživala su u povlašćenom detinjstvu u Nikoziji, sa idiličnim letovanjima u Famagusti. Otac im je bio mag za investicije i već beše uložio veliki deo svog bogatstva u nagli procvat trgovine nekretninama u tom primorskom mestu.

Kad je Dimitris umro, sve se promenilo. Artemida Markides nije mogla i nije želela da ispliva iz svog bola. Emocionalna i fizička tama spustila se na njihove živote i nije se podizala. Trifonas Markides je zaronio u posao, ali Afrodita je vreme uglavnom provodila zarobljena i zagušena atmosferom tihe kuće u kojoj su žaluzine često bile zatvorene i danju. Žudela je da se izvuče, ali jedini beg joj je bio brak, te je, kad je upoznala Savasa, shvatila da bi joj to mogla biti prilika.

Uprkos tome što nije osetila iskrpu prema njemu, znala je da bi joj život bio lakši kad bi se udala za nekoga koga bi otac odobrio.

Shvatala je i da bi mogla imati ulogu u njegovim planovima o hotelu, što joj je odgovaralo.

Osamnaest meseci posle njenog prvog susreta sa Savasom, njeni roditelji su im priredili najveličanstvenije venčanje na Kipru u poslednjih deset godina. Obred je održao predsednik, blaženi arhiepiskop Makarios, i bilo je više od hiljadu gostiju (koji su popili isto toliko boca francuskog šampanjca). Vrednost nevestinskog miraza samo u nakitu bila je procenjena na više od petnaest hiljada funti. Na dan venčanja, otac joj je poklonio ogrlicu s retkim plavim dijamantima.

Nekoliko nedelja kasnije, Artemida Markides je jasno stavljala do znanja kako želi da se preseli u Englesku. Njen muž je i dalje imao koristi od ubrzanog razvoja Famaguste i posao mu je cvetao, ali ona više nije mogla podneti da živi na Kipru. Prošlo je pet godina od Dimitrisove smrti, ali uspomena na taj strašni dan ostala je živa.

„Treba nam nov početak“, navaljivala je. „Šta god radili ovde, gde god živeli, ovo mesto više ne može biti isto za nas.“

Uz mnogo sumnje, Trifonas Markides se saglasio. Osećao je da je budućnost njegove kćeri, sad kad se udala, obezbeđena i da će tako i on delimično živeti na domaćem tlu.

Savas ga nije razočarao. Dokazao je tastu da ume da pretvori jalovu zemlju u zaradu. Čitavog detinjstva je posmatrao kako mu majka i otac rintaju na zemlji i proizvode taman da prežive. Kad je imao četrnaest godina, pomogao je ocu da sagradi dodatnu sobu na kući. Uživao je u tom zadatku, ali je, što je još važnije, shvatio da se sa zemljom može raditi i nešto drugo, a ne samo zagrebati gornji sloj da bi se posadilo nekoliko semenki. Prezirao je beskrajni krug tog procesa. Činio mu se zaludnim.

Kad je video kako niče prvi veliki hotel u Famagusti, brzo je u sebi izračunao koliko bi se još moglo zaraditi po hektaru zemlje

kad bi se zidalo u visinu, umesto da se kopa u dubinu i sadi seme ili drveće, što je iziskivalo neumornu i neprestanu brigu. Jedino nije znao kako da kupi zemlju pa da sprovede svoj plan u delo. Naposljetku je, uz nekoliko poslova na kojima se satirao i dobijeni zajam od banke (direktor je umeo da prepozna ogoljenu ambiciju), skupio dovoljno da kupi mali, neuređen plac, te je sagradio svoj prvi hotel, *Paradajz bič*. Od tada je gledao kako se letovalište Famagusta širi, sa čim su uporedo rasle njegove težnje.

Trifonas Markides je bio glavni investitor pri gradnji njegovog novog hotela i zajedno su sastavili poslovni plan. Savas je nameravao da izgradi lanac koji će jednog dana postati međunarodni brend, prepoznatljiv koliko i *Hilton*.

Sad je trebalo ostvariti prvu fazu. Izgradnja najvećeg i najraskošnijeg hotela u Famagusti privedena je kraju. *Sanrajz* je bio gotovo spreman za otvaranje.

Savas Papakosta je bio zaokupljen neprekidnom rekom ljudi koji su od njega tražili da proveri i odobri njihov rad. Znao je da se konačna slika sastoji iz hiljadu pojedinosti i svakoj se pomno posvetio.

Lusteri su bili postavljeni na mesto, a njihovi kristali su stvarali kaleidoskop boja i šara koje su plesale po tavanici i odražavale se na podu. Pošto nije bio sasvim zadovoljan utiskom, naredio je da ih spuste samo za dve karike na lancu. To kao da je udvostručilo promer šare.

Na sredini ogromnog prostora nalazio se trio pozlaćenih delfina u bazenu. Izrađeni u prirodnoj veličini, ostavljali su utisak da iskaču iz vode i staklastim očima gledaju pravo u svoje posmatračice. Dvojica muškaraca su podešavala mlazeve koji su im izbijali iz njuški.

„Malo manje pritiska, rekao bih“, davao je uputstva Savas.

Pet umetnika je pažljivo nameštalo zlatan list na neoklasicistički ukras na tavanici. Radili su kao da imaju sve vreme ovog sveta. Da ih podseti da ipak nemaju, pet satova je stajalo poredano na zidu iza recepcije od mahagonija, koji se pružao tridesetak metara sa strane u predvorju. U narednih sat vremena, pločice sa imenima najvažnijih svetskih finansijskih centara biće pričvršćene na njih, a kazaljke podešene na tačno vreme.

Ukrasni stubovi, razmaknuti tako da verno odražavaju plan drevne agore iz obližnje Salamine, pažljivo su oslikani žilicama da liče na mermer. Držeći se za skele, tročlani tim je radio na *trompe l'oeil*³ muralu koji je prikazivao razne klasične prizore. Afrodita, boginja ostrva, bila je središnja figura. Na toj slici je izlazila iz mora.

Na gornjim spratovima i hodnicima, radeći neumorno kao pčele u košnici, dve sobarice su širile svežu novu posteljinu preko ogromnih bračnih kreveta i uvlačile debele perjane jastuke u navlake.

„Mogla bih smestiti čitavu porodicu u ovu sobu“, primetila je jedna.

„Čak je i kupatilo veće od moje kuće“, odgovorila je druga, s prizvukom neodobravanja.

Obe su se nasmejale, više zabavljene nego ljubomorne. Ljudi koji dolaze da odsednu u takvom hotelu mora da su s druge planete. S njihove tačke gledišta, svako ko zahteva mermernu kadu i krevet dovoljno širok za petoro mora biti prilično poseban. Nije im palo na um da bi im trebalo zavideti.

Vodoinstalateri koji su privodili kraju radove u kupatilima i električari koji su jurili da nameste poslednje sijalice razmišljali su na isti način. Mnogi su živeli u zajedničkim domaćinstvima s tri

ili više generacija. Gotovo su disali jedni u druge kad su spavali; strpljivo su čekali da upotrebe poljski klozet i, kad bi večernja svetlost izbledela i zatreperilo niskovoltžno osvetljenje, odlazili na spavanje. Osećaj im je govorio da rasipnost nije isto što i sreća.

Sprat niže, blizu mesta gde su i dalje pažljivo popločavali zatvoreni bazen (neće se koristiti sve do novembra), dve žene, opasane belim sintetičkim keceljama, užurbano su radile u sobi sa ogledalima osvetljenoj toliko da ih je zaslepljivala. Jedna je pevušila.

Pripremale su hotelski frizerski salon za veliko otvaranje i popis svega što su im dostavili poslednjih dana bio je završen. Najnoviji model haube, vikleri u svim veličinama, farbe za kosu i hemikalije za trajne: sve je bilo u redu. Šnale i štipaljke, makaze i mašince, četke i češljeve odložile su u fioke ili poređale na kolica. Oprema za frizeraj bila je relativno jednostavna. Sve je zavisilo od frizera, što su Emina Oskan i Savina Skuros dobro znale.

Zadovoljne što je sve u redu, blistavo i besprekorno, još jednom su prebrisale pult i svih šest šamponjera i izglancale ogledala i slavine peti put tog dana. Jedna je ispravila šampone i limenke s lakom tako da se naziv, na koji su bile ponosne, ponavlja u savršenom nizu: *WellaWellaWellaWellaWella*.

Očekivale su dobar posao od gošći hotela, koje će želeti da srede kosu nakon dnevnog izlaganja suncu i pesku. Samouvereno su mislile da će narednih meseci svaka stolica u salonu biti zauzeta.

„Možeš li da poveruješ?“

„Pa i ne...“

„Baš nam se posrećilo...“

Emina Oskan je šišala Afroditu Papakostu otkako se zadevojčila. Sve donedavno, i ona i Savina su radile u malom salonu u trgovačkom delu Famaguste. Emina je svakog dana dolazila autobusom iz Marate, sela udaljenog šesnaest kilometara. Kad je

³ Optička varka (fr.). (Prim. prev.)

moderno letovalište počelo da se širi i cveta, i njen muž je tu našao posao, povelu su porodicu i došli da žive na rubu novog grada, koji im se dopadao više od starog ograđenog grada, uglavnom nastanjenog turskim Kipranima.

Tada se Eminina porodica preselila treći put za nekoliko godina. Gotovo deceniju ranije, pobjegli su iz sela: napali su ga grčki Kiprani i spalili im kuću. Potom su neko vreme živeli u enklavi, gde su ih štatile trupe Ujedinjenih nacija, a onda su se nastanili u Marati.

Famagusta, isto tako, nije bila ni Savinino rodno mesto. Odrasla je u Nikoziji, ali talas nasilja između dve zajednice pre devet godina i na njoj je ostavio duboke ožiljke. Između grčkih i turskih Kiprana razvili su se takav strah i takva sumnja da su trupe Ujedinjenih nacija dovedene da održavaju mir, a kroz grad je povučena granica, poznata kao Zelena linija, da razdvoji dve zajednice. To je uticalo i na život njene porodice.

„Mrzeli smo što smo tako odsečeni“, objasnila je Emi kad su razmenjivale uspomene. „Imali smo dobre prijatelje koje više nismo mogli da vidamo. Ne možeš ni zamisliti. Bilo je strašno. Ali Grci i Turci su ubijali jedni druge – pa pretpostavljam da su morali.“

„U Marati nije bilo tako. Tamo smo se svi lepo slagali, mi i Grci“, rekla je Emina. „Ipak, svi smo mnogo srećniji ovde. I *neću* se ponovo seliti!“

„I nama je bolje“, saglasila se Savina, „ali mnogo mi nedostaje porodica...“

Većina grčkih Kiprana se lepo slagala s turskim Kipranima i više nisu brinuli zbog paravojnih grupacija. Da ironija bude veća, sad su suparništvo i nasilje vladali među samim grčkim Kipranima. Manjina je želela *enosis*, ujedinjenje Kipra s Grčkom, i nameravala je da to postigne nasiljem i zastrašivanjem. To se krilo od turista,

a čak je i većina domaćeg stanovništva u Famagusti pokušavala da zaboravi na postojeću pretnju.

Obe žene su stajale ispred ogledala. Bile su iste visine, slične zdepaste građe, i imale su iste moderne kratke frizure i salonske mantile. Pogledi su im se sreli i nasmešile su se jedna drugoj. Emina je bila preko deset godina starija od Savine, ali bile su upadljivo slične.

Tog dana, uoči otvaranja hotela, razgovor im je tekao kao i obično, kao reka u proleće. Provodile su šest dana nedeljno jedna s drugom, ali nisu prestajale da čavrljaju.

„Najstarija ćerka moje najmlađe sestre dolazi sledeće nedelje u posetu na nekoliko dana“, rekla je Emina. „Samo šeta tamo-amo, tamo-amo, i zuri u izloge. Videla sam je. A onda samo stoji i pilji, i pilji, i pilji.“

Oponašala je nećaku (jednu od petnaest, koliko su dosad izrodile njene četiri sestre) kako opčinjeno zuri u nevidljiv izlog.

„Ona koja se udaje?“

„Da. Muala. Sad zaista hoće nešto da kupi.“

„Pa ovde ima šta i da vidi.“

U Famagusti je bilo mnogo radnji u kojima su se prodavale venčanice i čiji su izlozi bili ispunjeni vazdušastim modelima od satena i čipke. Emininoj nećaki bi trebalo nekoliko dana da ih sve obiđe.

„Želi sve ovde da nabavi. Cipele, haljinu, čarape. Sve.“

„Mogu joj reći gde sam ja kupila svoju haljinu!“, uzviknula je Savina.

Dve žene su, razgovarajući, nastavile da spremaju i glancaju. Nijedna nije volela da bude dokona, ni na tren.

„A trebaju joj i stvari za kuću. Mladi žele više nego mi u naše vreme.“ Emina Oskan nije sasvim odobravala nećakine ambicije.

„Nekoliko čipkanih kuhinjskih krpa. Vezene jastučnice... To više nije dovoljno, Emina. Savremeni aparati, to je ono što žele.“

Živeći u tom gradu koji je brzo rastao, gde je laka industrija cvetala s turizmom, Savina je i sama razvila sklonost ka plastičnim napravama, koje su ravnopravno stajale uz tradicionalnije aparate u njenoj kuhinji.

„Pa kakvu će frizuru gospođa Papakosta poželeti za sutrašnje otvaranje? Onakvu kakvu je imala na svom venčanju?“

Afrodita će biti prva mušterija novog salona.

„U koliko sati dolazi?“

„U četiri.“

Nastupila je kratka tišina.

„Baš je dobra prema nama, zar ne?“

„Jeste“, saglasila se Savina, „pružila nam je veliku priliku.“

„Doduše, ovde neće biti sasvim isto...“, nadovezala se Emina.

Obe žene su znale da će im nedostajati atmosfera Euripidove ulice. Njihovo staro radno mesto bilo je centar društvenog okupljanja i utočište za žene, kamo su mogle da dođu i povere najintimnije tajne, ženski pandan *kafenionu*. Žene s viklerima tu su se zadržavale satima jer su znale da ništa što ispričaju neće izaći iz salona. Mnogima je to bio jedini nedeljni izlazak.

„Neće nam dolaziti stare, redovne mušterije, ali oduvek sam čeznula za sopstvenim mestom.“

„I ove gospođe će biti drugačije. Možda će biti više...“

„... kao one?“, rekla je Emina, pokazujući na uramljene crno-bele fotografije koje su okačile ranije tog dana. Na njima su bili prelepi modeli sa svadbenim frizurama.

„Očekujem, svakako, da ćemo imati dosta venčanja.“

Žene su zasad uradile sve što su mogle. Narednog dana će početi da zakazuju. Savina je stegla ruku kolegici i nasmešila se.

„Hajdemo sad“, rekla je, „sutra je za sve nas važan dan.“

Okačile su bele mantile i na zadnja vrata izašle iz hotela.

Turizam je restoranima, barovima, prodavnicama i hotelima donosio prihode u hiljadama. Mnoge porodice je grad privukao trgovačkim prilikama koje je pružao, ali i svojom tromom lepotom, koju su ti ljudi cenili koliko i stranci.

Meštani, naročito dečaci, delili su more i pesak s hotelskim gostima. Zaista, mešanje jednih i drugih često se završavalo obećanjima o večnoj ljubavi i suzama na aerodromu.

U to uobičajeno letnje popodne, dečacić od možda tri godine igrao se na plaži tik pored *Sanrajza*. Sam, nesvestan okruženja, presipao je pesak iz jedne šake u drugu i kopao sve dublje ne bi li pronašao mesto gde je pesak hladan.

Iznova i iznova, prosipao je pesak kroz male prste. Prosejavao ga je i prečišćavao sve dok nisu ostala samo najsitnija zrna, koja su potekla kao voda kad je podigao ruke i prosuo ih na plažu. Ta igra mu nikako nije mogla dosaditi.

Sat vremena je tog popodneva posmatrao dugonoge starije dečake kako igraju vaterpolo i čeznuo za danom kad će biti dovoljno velik da im se pridruži. Zasad je morao da sedi i čeka brata, koji je bio jedan od igrača.

Husein je imao lak letnji zadatak da postavlja ležaljke i ponovo ih skuplja, no čim bi završio, zagazio bi u vodu da se pridruži igri. Otkako mu je trener rekao da mnogo obećava kao sportista, bio je rastrzan između dva sna: da se bavi odbojkom, ili pak da igra vaterpolo. Možda je mogao da poveže i jedno i drugo.

„Moramo da te spustimo na zemlju!“, zadirivala ga je majka.

„Zašto?“, upitao je otac. „Pogledaj ga! S tim snažnim nogama, ima iste izgleda kao svako drugi.“